

УДК 78.087.68(477.83)

Євгенія Шуневич, доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ У КАМЕРНОМУ ХОРІ “ЛЕГЕНДА”

У статті розглядається період становлення та розвитку, формування вокально-виконавського стилю муніципального камерного хору “Легенда” (м. Дрогобич)

Ключові слова: вокально-виконавські традиції, хорова техніка, виконавська майстерність, камерний хор.
Літ. 9.

Постановка проблеми. У зв’язку з тим, що газетні публікації про муніципальний хор “Легенда” носять довідковий або описовий характер, а колектив та його відомі диригенти О. Цигилик та І. Циклінський мають вагомий надбання у сфері розвитку національної культури, колектив постійно творчо зростає і являється навчальною лабораторією для виховання молодих професійних кадрів, – визріла потреба дослідження та узагальнення досвіду та методів вокально-хорової роботи диригентів з даним колективом, а також визначення місця хору у контексті виконавських традицій хорового мистецтва України.

Аналіз основних досліджень та публікацій. За останні роки творчим здобуткам камерного хору “Легенда”, що є лауреатом і дипломантом численних національних та міжнародних конкурсів присвячено чимало публікацій у пресі. Серед них: “Нові хорові надбання “Легенди” – автор А. Власюк (газета “Вільне слово”, 31 липня 2003 р.), “Хор “Легенда”: роки шліфують майстерність” – автор О. Куц (“Жива вода” 2000, липень № 7), “Оновлена “Легенда” підтвердила свій клас” – автор О. Марітчак (“Високий Замок”, 8 травня 2003 р.), “Міжнародний успіх “Легенди” – автор Б. Пиц (“Галицька Зоря”, 26 липня 1991 р.), “Легенда” – муніципальна – підсумки й перспективи” – автор Б. Пиц (“Галицька зоря”, 28 жовтня 2003). Відомий київський музичний критик Юрій Чекан так пише про виступ хору у Києві: “Рівень же відомих колективів – таких, скажімо, як дрогобицька “Легенда”, керована Ігорем Циклінським, – взагалі поза межами критики. Легкість звуку, чистота строю, довершеність виконавських рішень коментарів та вихваляння не потребують”. (“Золотоверхий Київ”: між двома полюсами” – “Україна молода”, 21 червня 2003 р.). Дані про диригентів опубліковані у довідникових виданнях [2, 156].

Метою статті є спроба аналізу творчо-виконавської діяльності хору “Легенда”, специфіки вокально-хорової роботи у колективі періоду з

1980-х років ХХ ст. по теперішній час. Важливо розкрити особливості переходу від виконавського стилю великих хорових капел до камерного, показати різноманітність репертуару хору, описати і порівняти специфічні методи вокальної роботи з хоровими партіями та солістами двох відомих керівників хору. Цінним матеріалом для статті послужили спілкування з диригентами-керівниками хору і постійна участь авторки публікації як співачки та солістки хору з 1984 року.

Виклад основного матеріалу. Серед сучасних муніципальних камерних хорових колективів України особливе місце займає лауреат і дипломант міжнародних конкурсів у Польщі (1991, 2003), Угорщині (1992, 1996, 1998), Словаччині (1996, 1998), Німеччині (1993, 1997, 1998, 2001, 2010), Франції (1996), Австрії (2000), учасник міжнародного хор-фесту “Золотоверхий Київ” (2003), та неодноразовий учасник міжнародного фестивалю духовної пісні візантійського обряду у м. Кошицях (Словаччина, 1994, 1995, 1999, 2000).

Хорову капелу “Легенда” було створено в 1970 р. при Дрогобицькому міському будинку культури ім. Івана Франка. Засновником капели був випускник Львівської консерваторії Олег Цигилик [2, 256], нині – Заслужений діяч мистецтв України. Учасниками колективу на той час були аматори, люди різних професій та музиканти.

Олег Цигилик – яскравий представник школи академічного традиційного співу. Він дбайливо і водночас професійно формував колектив. Головним для нього було створити хор, де кожен співак володів би не тільки вокальними даними, а передусім високою виконавською культурою, основами вокально-хорової техніки.

Слід відзначити, що словосполучення “хорова техніка” трактується у хорознавстві однозначно. К. Пігров трактує це поняття так: “Під хоровою технікою треба розуміти ось що: вміння вільно розпоряджатися своїми голосовими даними, тобто давати найточніші відтінки висоти звука, сили його і характері; витончене вміння співати

СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ У КАМЕРНОМУ ХОРІ “ЛЕГЕНДА”

інтервали і гами, гармонічне чуття, нерозривно пов'язане з чуттям ансамблю, вміння сприймати і передавати ритм виконуваного твору і різноманітні його відтінки, розвинене і покірне волі співака дихання, хорошу дикцію, музично-теоретичну грамотність, яка давала б можливість сприймати даний музичний матеріал не тільки природною музичною інтуїцією, але й цілком свідомо” [6, 149].

Основою репертуару була народна пісня та твори хорової класики. Таким чином закладався певний фундамент майбутньої готовності колективу до виконання найрізноманітнішої музики.

На репетиціях диригент сам ілюструє зразковий спів, вміє тримати колектив у творчому напруженні, володіє музичною інтуїцією. Багато часу О. Цигилик присвячував вокальній роботі з хоровими партіями, домагаючись злитного, однотипного, водночас – повного, соковитого, тембрального звучання хору. Характерною особливістю цього періоду було те, що О. Цигилик як педагог вокалу сам займався підготовкою та вихованням солістів для свого колективу, і вже згодом солістами стають учні його класу: В. Опришко (тенор), О. Сидір та Б. Курек (баритон), С. Аудерська-Шуневич (сопрано). Маючи можливість працювати з хористами щодня індивідуально, О. Цигилик таким чином виявляв потенційних солістів і визначав час, коли той чи інший хорист міг гідно виконати сольний епізод.

Окремо слід додати, що для виконання творів хорової класики з участю солістів, маестро запрошує іменитих професіоналів, так у “Неаполітанській тарантелі” Дж. Россіні блискуче солював Заслужений працівник освіти України, професор Корнель Сятецький, у творах А. Кос-Анатольського “Ой візьму відерце” та “Летів пташок” в обр. О. Спаринського – доцент ДДПУ ім. І. Франка Ірина Кліш.

За період керівництва О. Цигиликом “Легенда” у 1975 р. здобуває звання “Народна хорова капела”, робить записи на обласному (1977, 1985), та республіканському (1973, 1975, 1976, 1985) телебаченні.

З приходом молодого енергійного нового керівника І. Циклінського у 1986 р. “Легенда” зазнає суттєвих змін [2, 256]. Тепер основою “Легенди” стають співаки камерного хору “Сонорес” Дрогобицького музичного училища, яким керував І. Циклінський. Творчо-виконавський склад значно помолодшав, співаками стають викладачі та студенти мистецьких закладів Дрогобича.

Завдяки тісній співпраці з відомими

диригентами країн Прибалтики та частим гастролям колективу до цих республік змінюється вокально-виконавська манера хору. У репертуарі з'являються твори М. Чурльоніса, В. Торміса, І. Сісака, виконання яких вимагало володіння “європейською манерою” звуку, оновлення техніки інтонування, специфічних слухових навичок, “інструментального” звучання голосу.

Капелу було реорганізовано у камерний хор. Критерієм підбору учасників колективу стає професіоналізм, бо камерне виконавство допомагає краще розкрити творчі здібності співака. Слід відзначити психологічний аспект – у камерному колективі зростає відповідальність кожного співака, підвищуються критерії вимог до вокальних даних, музичної грамотності кожного учасника хору.

Змінюється і репертуарна політика, орієнтована на сучасну українську та зарубіжну музику. Хор починає активно брати участь у різноманітних фестивалях і конкурсах країн Європи.

Чиста інтонація, злитність голосів, висока культура звуку, довершений ансамбль дають можливість колективу тонко інтерпретувати найрізноманітнішу хорову музику: від епохи Ренесансу до сучасної музики, обробок народних пісень світу, негритянських спірічуелсів.

У цьому репертуарному розмаїтті завжди знаходиться робота для виявлення індивідуальних здібностей сольних виконавців. Це – хорові концерти А. Веделя, Д. Борнянського, М. Березовського, Літургії М. Вербицького, Д. Січинського, М. Ділецького, обробки народних пісень, твори сучасних українських та зарубіжних композиторів.

На відміну від свого попередника, І. Циклінський не займається вокалом зі солістами. Він, як професійний хормейстер і диригент зосереджує увагу власне на хоровій специфіці. У роботі над хоровим твором, де є сольні епізоди, І. Циклінський творить два умовні шари – tutti і soli. Диригент дає повну свободу солістам, дозволяє їм творити, але з врахуванням узагальненого трактування хорового твору, покладаючись на їхній професійний досвід. Єдиною і незмінною вимогою до солістів є почуття ансамблю, єдина манера формування високопозиційного звуку, злитність голосів.

Манера співу у хорі дещо відрізняється від сольної, має певні специфічні особливості, пов'язані з тим, що кожна хорова партія має звучати як один голос, тобто ансамблювати, незалежно від сили звуку, індивідуального забарвлення голосу, специфічних окремих недоліків певного хориста. Сольний спів вимагає якнайповнішого розкриття індивідуального, неповторного тембру, сили звуку, власної

СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ У КАМЕРНОМУ ХОРІ “ЛЕГЕНДА”

виконавської манери. Саме над поєднанням цих особливих відмінностей і ведеться робота диригента. Тембри окремих хористів не нівелюються, не “вихолошуються”, а доповнюють один одного, створюють фарбу цілої партії, збагачують звучання хору.

Необхідно зосередити увагу ще на одній проблемі. Як правило, побуває думка деяких педагогів-вокалістів, на погляд автора статті, цілком безпідставна, про те, що спів у хорі може зіпсувати співака-вокаліста. Якщо у колективі ведеться робота з вокального виховання, якщо професійність і якість співу є найважливішим пріоритетом і метою диригента, нанести шкоду голосу стає неможливим. Це підтверджується багаторічним власним досвідом і досвідом тих, хто співає не тільки в хорі, а й сольо. Яскравим прикладом може послужити хор “Київ”, де кожен співак хору у певних творах виступає солістом.

Важливою в роботі солістів над творами є інтерпретація, яка вимагає художнього осмислення музичного образу кожного сольного епізоду і втілення його в реальне звучання. Зважаючи на широкую і різнопланову палітру репертуару хору, для цього потрібен неабиякий вокальний, виконавський та життєвий досвід, музично-теоретичні знання, а часом – інтуїтивні відчуття трактування сольної партії в залежності від жанру, стилю, епохи виконуваного твору.

Добре знаючи індивідуальні вокальні дані та психологічні особливості кожного співака, диригентові завжди вдавалось підібрати солістів для виконання певного твору, де вони могли б себе найповніше реалізувати. Щоб переконатися в цьому, достатньо прослухати записи двох аудіо касет: “Духовна музика галицьких композиторів” та “Твори західноєвропейських та сучасних українських композиторів”, трьох компакт-дисків: “Хорові твори композиторів ХХ століття”, “Літургія М. Вербицького”, “Колядки та щедрівки”.

Хор “Легенда” є доброю школою для хористів, творчою навчальною лабораторією, звідки вийшли відомі хорові диригенти і співаки, які продовжують вокально-хорові традиції у інших знаних професійних колективах України та за кордоном: Микола Гобдич, Володимир та Юрій Курачі, Тарас Миронюк (Київ), Ігор Дем’янець (Івано-Франківськ), Петро Швайковський, Руслан Ляшенко, Орест Сидір (Львів), Василь Русов (Франція), Роман Волощук (Великобританія), Василь Опришко (Австралія), Болеслав Курек

(Польща), о. Тарас Коберинко, Наталія Самокішин, Євгенія Шуневич (Дрогобич).

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати, що досягнення якісного хорового звучання залежить не тільки від засвоєння хористами правильних вокально-технічних навичок, але і від загальної культури співака. Культура хорового звучання залежить і від внутрішнього вокального слуху, і від бачення хористами і диригентом музики перспективи творчого задуму і характеру музики в цілому.

Аналіз творчого шляху камерного хору “Легенда” дає можливість зробити висновки щодо подальшого розвитку колективу, його перспектив. Унікальність інтерпретацій хорових творів І. Циклінським сприяє тому, що молоді композитори пропонують і надалі пропонуватимуть свої твори для виконання. Невпинне професійне зростання хору та диригента робить бажаною участь колективу в різноманітних конкурсах і фестивалях. Творча діяльність хорового колективу, його досягнення привертають все більшу увагу науковців та дослідників для подальших глибоких розвідок, вивчення і популяризації набутого досвіду.

1. Бермес І. Спецкурс “Хорова культура Дрогобиччини” //: актуальність вивчення. // Науковий вісник Національної музичної академії ім. П. Чайковського. – Вип. № 35, – Київ, 2004. – С. 170 – 179.

2. Бурбан М. Хорове виконавство Львівщини. Хори. Диригенти: Посібник – довідник. – Дрогобич. – Львів. – 1999. – С. 256.

3. Власюк А. Нові хорові надбання “Легенда” // “Вільне слово”. – 2003, 31 липня.

4. Куц О. Хор “Легенда”: роки шліфують майстерність // “Жива вода”. – 2000. – липень №7.

5. Марітчак О. “Оновлена “Легенда” підтвердила свій клас” // “Високий Замок”. – 2003. – 8 травня.

6. Пігров К. Керування хором // Загальна ред. О. Зінківського. Вид. 2, виправлене і доповнене. – К.: Державне видавництво образотворчих мистецтв і музичної літератури УРСР, 1962.

7. Пиц Б. Міжнародний успіх “Легенди” // “Галицька зоря”. 1989, 28 липня.

8. Пиц Б. Піднявшись душею над суетою сует // “Галицька зоря”. – 2004. – 4 жовтня.

9. Цуден А. Від монодії до спірічуелсу. // Поступ. – 2002. – 4 – 10 квітня.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2012

